

ЗАКОН ЗА ЗДРАВЈЕТО НА РАСТЕНИЈАТА

И ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Содржина

Со овој закон се уредува здравјето на растенијата, мерките и обврските во врска со појавата на штетните организми кај растенијата, растителните производи и други објекти и предмети, превенција од нивно внесување и ширење, мерки за сузбивање, биолошки мерки за заштита на растенијата, пристапот и размена на информации и информатичкиот систем, трошоци и надоместоци, надлежност на органите, овластените служби, органи и тела во областа на здравјето на растенијата и се уредуваат и други прашања од областа на здравјето на растенијата.

Член 2

Цели

Цели на законот се:

- заштита на растенијата и растителните производи од штетни организми;
- спречување на внесувањето и ширењето на штетните организми и обезбедување на нивно сузбивање со примена на мерки за заштита на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети;
- откривање и одредување на штетните организми;
- овозможување на оптимално производство на одгледуваните растенија и трговија со истите;
- заштита на животната средина преку следење на штетните организми, воведување на биолошки мерки за заштита на растенијата, интегрална заштита и спроведување на мониторинг и прогноза;
- насочување и следење на развојот на здравјето на растенијата и
- обезбедување на соодветна едукација и информираност на граѓаните за подигнување на јавната свест за здравјето на растенијата.

Член 3

Дефиниции

Одделни поими што се употребуваат во овој закон го имаат следново значење:

1. **Здравје на растенијата** е заштита на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети од штетни организми наведени во листите од овој закон, откривање, одредување, следење и спречување на појавата и ширењето, како и нивно сузбивање со примена на фитосанитарни мерки;

2. **Растенија** се живи растенија и живи делови од растенија, вклучувајќи го и семето.

Живи делови од растенија се:

- овошје, во ботаничка смисла, кое не е зачувано со длабоко замрзнување,
- зеленчук, во ботаничка смисла, кој не е зачуван со длабоко замрзнување,
- клубени, луковици, ризоми и други подземни делови за репродукција,
- режано цвеќе,
- гранки и листови,
- папки, калем гранки, подници и резници,
- исечени дрвја со листови,
- растенија во култура на ткиво и
- семе во ботаничка смисла кое е наменето за сеење.

3. **Растителни производи** се производи од растително потекло, необработени или на кои им била извршена едноставна обработка, доколку не се растенија во смисла на точката 2 од овој член.

Растителен производ е и дрвен материјал, доколку ја има задржано целата или дел од својата цилиндрична форма, со или без кора, или доколку истиот е во форма на резанки, честици струготини, парченца или отпадок и доколку се користи во форма на дрво за зацврстување на товар, дрво кое се става меѓу товарот како раздвојувач, платформи за товар или амбалажа која се користи при транспорт на објекти од секаков вид, под услов истиот да претставува ризик по здравјето на растенијата;

4. **Други објекти и предмети** се поле, шуми, заштитени простории, простории за складирање, пакување, превозни средства, контејнери, кутии, почва или кој било друг организам, предмет или материјал кој е во допир со растенијата и растителните производи, а кој може да содржи или шири штетни организми и за кој се смета дека има потреба од примена на фитосанитарни мерки;

5. **Садење** е операција за поставување на растенијата на постојано место со цел да се обезбеди нивно одгледување, репродукција или размножување;

6. **Растенија наменети за садење:**

- растенија кои се уште не се насадени, но се наменети за подоцнежното садење и
- растенија кои се садат, веќе се насадени или ќе бидат пресадени;

7. **Штетни организми** се организми кои припаѓаат на животинскиот или растителниот свет, вируси, микоплазми или други патогени организми, кои се штетни за растенијата или растителните производи;

8. **Пратка** е количество на растенија, растителни производи или други објекти и предмети кои се транспортираат;
9. **Фитосанитарна мерка** е секој акт или постапка која се спроведува согласно со овој закон со цел за спречување на внесување и/или ширење на штетни организми;
10. **Земја на потекло** е земја во која биле одгледувани растенијата и од кои се добиени растителни производи;
11. **Движење** е секое движење на растенија, растителни производи или други објекти и предмети на територијата на Република Македонија, освен движењето во рамките на местото на производство;
12. **Место на производство** е целиот имот, дел од имотот или групирани имоти кои претставуваат производна единица со сите помошни објекти, машини и опрема;
13. **Увоз** е внесување на пратки во царинското подрачје на Република Македонија, независно од тоа за каков вид на употреба е дозволено внесувањето на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети во согласност со царинските прописи, освен при транзит;
14. **Внесување на штетни организми** е секој влез на штетен организам во област во која истиот се уште не е присутен или е присутен, но во ограничен степен;
15. **Извоз** е транспорт на пратки надвор од царинското подрачје на Република Македонија, вклучувајќи го и реекспортот и привремениот извоз;
16. **Транзит** е трансфер на пратки преку царинското подрачје на Република Македонија под царинска контрола;
17. **Фитосанитарен сертификат** е документ кој ја потврдува здравствената состојба на пратката издаден од фитосанитарната служба за здравје на растенијата од земјата на потекло;
18. **Фитосанитарен сертификат за реекспорт** е документ кој ја потврдува здравствената состојба на пратката издаден од фитосанитарната служба за здравје на растенијата од земјата во која се увезува пратката и/или била претоварена, складирана, препакувана или поделена и истиот ќе ја придружува пратката која се реекпортира;
19. **Пасош за растенија** е документ со кој се потврдува дека растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети кои се движат на територијата на Република Македонија ги исполнуваат условите за здравствената состојба на растенијата утврдени со овој закон;
20. **Носител на правото на сопственост за растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети** (во натамошниот текст: сопственик) е физичко или правно лице кое е сопственик на истите, и/или кое се занимава со производство, преработка, управување, продажба или друга употреба на истите;

21. **Надлежен орган** е орган на државната управа надлежен за обезбедување на здравјето на растенијата согласно со овој закон (во натамошниот текст: Фитосанитарна управа);
22. **Јавна услуга** е активност за извршување на работи од областа на следењето, прогнозирањето на штетни организми и други активности од областа на здравјето на растенијата наведени во член 59 став 2 од овој закон;
23. **Даватели на јавни услуги** се јавни установи или други правни и физички лица кои се овластени за давање јавни услуги во областа на здравјето на растенијата;
24. **Јавно овластување** е овластување доделено на правни и физички лица од страна на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство кои ги исполнуваат условите за вршење јавна услуга од областа на здравјето на растенијата пропишани со овој закон;
25. **Следење на штетни организми** е официјален процес при кој се собираат и евидентираат податоци за присуство или отсуство на штетни организми врз основа на фитосанитарна инспекција, мониторинг на здравствената состојба, систематски прегледи или други процедури и врз основа на други расположливи извори;
26. **Фитосанитарна инспекција** е преглед на растенијата, растителните производи или други објекти и предмети при увоз, извоз, транзит, реекспорт, местото на производство и сите други внатрешни фитосанитарни прегледи, со цел да се утврди присуство или отсуство на штетни организми и инспекциски надзор над спроведувањето и примената на одредбите од овој закон;
27. **Фитосанитарен мониторинг на здравјето на растенијата** е редовно следење на штетните организми заради обезбедување на здравјето на растенијата и растителните производи и
28. **Официјална мостра** е примерок земен од страна на фитосанитарен инспектор и/или од овластено лице според овој закон.

Член 4

Обезбедување на здравјето на растенијата

Растенијата како добра од општ интерес за Републиката имаат посебна заштита утврдена со овој закон.

Здравјето на растенијата е право и одговорност на Република Македонија, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Фитосанитарната управа, Државната фитосанитарна лабораторија, давателите на јавни услуги, органи и тела и на сопствениците.

Член 5

Обврски на Фитосанитарната управа, давателите на јавни услуги и Државната фитосанитарна лабораторија

Фитосанитарната управа има обврска да организира, контролира и спроведува превенција од внесување и ширење на штетни организми и нивно сузбивање, биолошки мерки за заштита на растенијата, интегрална заштита, следи и прогнозира штетни организми, прибира, користи и разменува податоци и информации од областа на здравјето на растенијата.

Фитосанитарната управа и давателите на јавни услуги соработуваат при спроведувањето на следењето на здравјето на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети, заради откривање и известување за појава или ширење на штетни организми и нивно сузбивање.

Давателите на јавни услуги го известуваат фитосанитарниот инспектор и/или Фитосанитарната управа без одложување, за сите нови или неочекувани појави на штетни организми вклучени во Листата И.А и Листата ИИ.А од членот 7 став 2 точка 1 на овој закон.

Фитосанитарната управа и давателите на јавни услуги во соработка ги извршуваат мерките и задачите од областа на следењето и прогнозирањето на штетни организми и други технички работи од областа на здравјето на растенијата.

Државната фитосанитарна лабораторија соработува со Фитосанитарната управа и давателите на јавни услуги за дијагностицирање и детерминирање на штетни организми и други испитувања и предлагање на мерки.

Член 6

Обврски на сопственикот и на други лица

Сопственикот мора да ги контролира растенијата кои ги одгледува, растителните производи и другите објекти и предмети кои ги поседува или на друг начин ги користи или тртира, со цел за откривање на појава или ширење на штетни организми.

Сопственикот треба веднаш да го известува фитосанитарниот инспектор и/или давателите на јавни услуги, кои ја известуваат Фитосанитарната управа за сите нови или неочекувани појави на штетни организми вклучени во Листата И.А и Листата ИИ.А. Сопственикот мора да преземе мерки утврдени од страна на Фитосанитарната управа за спречување на ширењето на Штетните организми и нивно сузбивање.

Доколку сопственикот не ги спроведе мерките од ставот 2 на овој член фитосанитарниот инспектор наредува нивно спроведување на трошок на сопственикот.

Сите други лица кои заради карактерот на својата работа се сомневаат или забележале нова или неочекувана појава на штетни организми, се должни според овој закон да го информираат фитосанитарниот инспектор и/или Фитосанитарната управа.

ИИ. ПРЕВЕНЦИЈА ОД ВНЕСУВАЊЕ И ШИРЕЊЕ НА ШТЕТНИ ОРГАНИЗМИ И НИВНО СУЗБИВАЊЕ ЗАРАДИ ЗДРАВЈЕ НА РАСТЕНИЈАТА

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

А) Штетни организми, растенија, растителни производи и други објекти и предмети

Член 7

Листи на штетни организми

Штетните организми се наведени во листи според ризикот по здравјето на растенијата и опстанокот на одделни видови растенија и во врска со ризикот на економската штета која би можеле да ја предизвикаат. За да се спречи внесувањето и ширењето на штетни организми, треба да се спроведува постојано следење и примена на мерките според овој закон.

Штетни организми кои се сметаат за особено опасни за растенијата и растителните производи се класифицирани во следниве листи:

- 1) Листа И.А и Листа ИИ.А- се однесуваат на целата територија на Република Македонија и
- 2) Листа И.Б и Листа ИИ.Б- се однесуваат на одредени заштитени зони во Република Македонија.

Листите од ставот 2 на овој член министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство ги објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Член 8

Листи на растенија, растителни производи и други објекти и предмети

Видовите растенија, растителните производи и другите објекти и предмети кои можат во себе да содржат штетни организми од членот 7 став 2 на овој закон и претставуваат ризик по здравјето на растенијата се класифицирани во следниве листи:

- Листа ИИИ.А - се однесува на забрана за увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети на целата територија на Република Македонија;
- Листа ИИИ.Б - се однесува на забрана за увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети во одредени заштитени зони;
- Листа ИВ.А - се однесува на посебни фитосанитарни услови за растенија на целата територија на Република Македонија;
- Листа ИВ.Б - се однесува на посебни фитосанитарни услови за растенија за одредени заштитени зони;
- Листа В.А која содржи:
  - а)

Член 9

(појава на штетни организми)

Доколку штетните организми наведени во Листата И.А и Листата. ИИ А се појават на територијата на Република Македонија или штетните организми наведени во Листата. И.Б и Листата И.И Б се појават во одредени заштитени зони или се појават симптоми на растенија, растителни производи или други објекти и предмети и/или постои сомневање за присуство на штетни организми наведени во Листите И.А ИИ.А,. И Б или ИИ Б, сопственикот треба веднаш да ја извести Фитосанитарната управа.

Сопственикот мора да ги заштити растенијата, растителните производи или другите објекти и предмети и да спречи контакт со други растенија, растителни производи или други објекти и предмети на начин предвиден од а Фитосанитарнта управа.

Начинот на известување од став 1на овој член го пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 10 (откривање на штетни организми)

Во случај на сомневање за појава на штетни организми членот 9 став 1 на овој Закон, треба да се земе официјалноа мостра мостраод фитосанитарниот инспектор и истата да се испрати во Државната фитосанитарна лабораторија (во понатамошниот текст "лабораторија") на дијагностички тестирања. Лабораторијата го потврдува или го негира сомневањето за присуството на штетни организми и ја утврдува причината. Лабораторијата обезбедува метод за ракување со официјалните мостри за да се избегне ризикот од ширење на штетните организми и го осигурува(обезбедува) идентитетот на мострата.

Дијагностичките тестирања од став 1 од овој член можат да вршат и овластени лаборатории согласно со овој закон и/или акредитирани лабаратории.

Кога ќе се утврди присуство на штетни организми од Листата И.А и Листата. ИИ А или во заштитена зона, со штетни организми од Листата. И.Б и Листата И.И Б , фитосанитарниот инспектор ќе нареди уништување или отстранување на друг начин, ќе предложи третман и/или други пропишани мерки.

Фитосанитарната управа веднаш ги информира сопствениците за појавата и ризикот од штетните организми и обезбедува информации за спречување на присуството на штетни организми.

Мерките и наачинот на спроведување на мерките од став 3 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 11 (објавување податоци за штетни организми)

Фитосанитарната управа води евиденција за појави и откривања на штетни организми и други неопходни податоци за следење со цел за обезбедување информации на национално и меѓународно ниво.

Содржината, формата и начинот на водење евиденција од став 1 од овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Податоците за појава на новооткриени штетни организми од Листата И.А и Листата. ИИ А во Република Македонија не смеат да се даваат и објавуваат без одобрение на Фитосанитарната управа.

Начинот на давањето и објавувањето на податоците од ставот 3 од овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 12 (посебно регулирано подрачје)

Посебно регулирано подрачје е подрачје со присуство на штетни организми или подрачје на кое му се заканува присуство на штетни организми или подрачје без присуство на штетни организми во кое здравјето на растенијата се обезбедува на пропишан начин.

При откривањето на присуство на некој штетен организам или при постоење на ризик од неговото присуство, Фитосанитарниот инспектор го обележува местото на присуството на штетниот организам, наредува преземање на мерки и ги информира сопствениците.

Границите на посебно регулираното подрачје од став 1 на овој член, мерките за откривање, превенција на ширењето и сузбивање на штетните организми, престанување за преземање на мерки и начинот на информирање ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 13 (заштитена зона)

Зона во која не се населени еден или повеќе штетни организми и покрај условите кои се погодни за истите да се населат таму, или зона во која постои опасност одредени штетни организми да нападнат одредени растенија под поволни еколошки услови и покрај фактот дека тие организми не се населени таму, може да се определи како заштитена зона.

Штетен организам се смета за населен во заштитена зона, доколку е познато дека истиот се појавил таму и дека не биле преземени фитосанитарни мерки за негово истребување, или кога таквите мерки се покажале како неефикасни за период од најмалку две последователни години.

Во зона во која не се населени еден или повеќе штетни организми и покрај поволните услови за нивно населување и истата на претходно предвиден начин е дефинирана како заштитена зона, Фитосанитарната управа е должна да изврши или обезбеди извршување на редовни и систематски прегледи за присуство на штетни организми во врска со кои заштитената зона била дефинирана како таква. Во заштитена зона во која постои опасност од населување на одредени штетни организми на некои растенија под поволни еколошки услови, и кога таквите организми не се населени во Република Македонија, систематските прегледи се вршат по слободен избор/незадолжително.

Начинот на утврдување на заштитена зона, условите за извршување на систематски прегледи и листите на заштитени зони ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Б) Забрани и ограничувања

Член 14 (забрана за внесување и ширење на штетни организми)

Внесувањето и ширењето на штетни организми наведени во Листата И.А и Листата. ИИ А се забранува.

Внесувањето и ширењето на штетни организми наведени во Листата во И.Б и Листата. ИИ Б во рамките на заштитената зона, во поглед на кои заштитената зона била дефинирана како таква, се забранува.

Сите намерни или ненамерни внесувања на штетни организми на територијата на Република Македонија или во некоја заштитена зона се сметаат за внесување согласно со ставовите 1 и 2 на овој член.

Внесувањето и ширењето на штетни организми кои не се вклучени во Листите од ставовите 1 и 2 на овој член се забранува, доколку постои ризик по здравјето на растенијата на територијата на Република Македонија.

Член 15 (забрана за увоз или движење на растенија, растителни производи и други објекти и предмети)

Увозот на растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата. ИИИ А се забранува.

Увозот на растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата ИИИ Б во рамките на заштитената зона, во поглед на кои заштитената зона била дефинирана како таква, се забранува.

Доколку пропишаните фитосанитарни услови не се исполнети, увозот или движењето на растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата ИВ А се забранува.

Доколку пропишаните фитосанитарни услови не се исполнети, увозот или движењето на растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата ИВ Б во рамките на заштитена зона, во поглед на кои заштитената зона била дефинирана како таква, се забранува.

Увозот и движењето на други видови растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои не се наведени во Листите од став 1, 2, 3 и 4 на овој член се забранува, доколку постои ризик по здравјето на растенијата на територијата на Република Македонија.

Член 16 (исклучоци заради експериментални, научно-истражувачки и селекциони или развојни работи)

По исклучок на одредбите од членовите 14 и 15 од овој закон, научните и истражувачките установи овластени од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, можат да увезуваат штетни организми наведени во листите И.А, ИИ.А, И.Б и ИИ.Б и растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листите ИИИ.А, ИИИ.Б, ИВ.А и ИВ.Б доколку:

- истите се користат за експериментални, научно-истражувачки , селекциони или развојни работи;
- тие ги исполнуваат условите во врска со научните и техничките капацитети;
- имаат вработено лице со најмалку завршен ВИИ -2 степен образование од областа на заштита на растенијата и
- имаат одобрение за увоз.

Одобрението за увоз од став 1 од овој член, го издава Фитосанитарната управа врз основа на барање од установите наведени во став 1 од овој член.

Барањето особено содржи:

- податоци за барателот,(назив, седиште , број на регистрација) ,
- податоци за штетните организми или растенија, растителни производи и други објекти и предмети и
- податоци за начинот и целта на користење и мерки за спречување на ширењето

Фитосанитарната управа, води евиденција за увозот од став 1 на овој член.

Научните и техничките капацитети од овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 17 (посебни случаи)

По исклучок на одредбите од член 14 и 15 на овој закон, Фитосанитарната управа согласно со пропишаните услови и доколку не постои ризик од ширење на штетни организми, во одделни случаи може да одобри:

- увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои се одгледувани или се користат во најблиската гранична зона, доколку истите се наменети за употреба во најблиската гранична зона во Република Македонија;
- увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети во случаи кога постои слаба контаминација со штетни организми, освен на растенија наменети за садење;

Фитосанитарната управа, води евиденција за исклучителниот увоз од овој член.

Условите за вршење на исклучителен увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети од ставот 1 на овој член поблиску ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 18 (исклучоци)

Одредбите од член 14 и 15 на овој закон не се однесуваат за:

- пратки во транзит преку територијата на Република Македонија и
- мали количества на растенија, растителни производи и други објекти и предмети, вклучувајќи и прехранбени производи, кога истите се користат од страна на сопственикот или примателот за неиндустриски или некомерцијални цели или за конзумација при транспортот.

Под мали количества од ставот 1 алинеја 2 на овој член се подразбира: овошје и свеж зеленчук, освен компири, орнаментални луковици, божиќни дрвја без корен, наменети исклучиво за сопствена употреба на крајниот потрошувач во количества пропишани од страна на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

В) Регистар на производители, преработувачи, увозници и дистрибутери на растенија, растителни производи и други објекти и предмети

Член 19 (регистар)

Само физичките и правните лица кои ги исполнуваат пропишаните услови за извршување на активностите за кои се регистрирани во суд и кои се внесени во регистарот на производители, преработувачи, увозници и дистрибуција на растенија, растителни производи и други објекти и предмети (во натамошниот текст регистар) според овој закон можат да се занимаваат со производство , преработка , увоз или дистрибуција на растенија , растителни производи и други објекти и предмети од Листата В.А и Листата В.Б.

Внесувањето во регистарот е задолжително за :

- производители преработувачи и дистрибутери на растенија , растителни производи и други објекти и предмети од Листата В.А,
- увозници на растенија растителни производи и други објекти и предмети наначени во Листата В.Б.
- производители на одредени растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои не се наначени во Листата В.А и релевантните центри за собирање и испорака во областа на производството.

Регистарот ќе биде воспоставен и воден во Фитосанитарната управа .

Регистрирањето се врши со поднесување на барање за упис во регистарот.

Барањето особено содржи:

- податоци за барателот: назив односно име , седиште односно адреса, одговорното лице и даночен број и единствен матичен број на граѓаните;
- број од судска регистрација ;
- правна и организациска форма;
- вид на дејност;
- податоци за земјоделско земјиште кое се користи - катастарски број КП- парцела и број на катастарска општина и податоци за лицето одговорно за здравјето на растенијата:име и презиме, даночен број (ЕМБГ), односно даночен број за правното лице, регистрирано седиште и адреса.

Лицето одговорно за здравјето на растенијата во правното или физичкото лице треба да има најмалку високо образование од областа на земјоделските науки (растително производство)или од областа на шумарските науки.

Директорот на Фитосанитарната управа донесува решение за внесување во регистарот не подоцна од три месеци по приемот на барањето со комплетната документација.

Доколку лицето одговорно за здравјето на растенијата престане да ги исполнува обврските пропишани во член 21 од овој Закон, директорот на Фитосанитарната управа по службена должност донесува решение за негово бришење од регистарот.

Член 20 (содржина на регистарот)

Регистарот особено треба да ги содржи следните податоци:

- број на судска регистрација, даночен број ;
- назив на правно лице или име и презиме на физичко лице и регистрирано седиште или адреса;
- одговорно лице на правниот субјект;
- правна и организациска форма;
- вид на дејност ;
- земјоделско земјиште кое се користи по парцели и вид на користење;
- број на катастарска општина и број на КП парцела;
- одговорно лице за здравје на растенијата.

Регистарот се води и во пишана и во електронска форма.

Формата, содржината и начинот на водење на регистарот ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 21 (лицето одговорно за здравјето на растенијата според регистарот)

Лицето одговорно за здравјето на растенијата од членот 19 став 6 на овој закон е должно да:

- води точна и прецизна евиденција за производството, преработката и прометот со растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои ги купува за складирање или садење во простории, кои ги произведува или нуди за продажба, и документите за нив да ги чува најмалку една година;
- води и ажурира план на местата каде што ги одгледува, произведува, складира, чува или користи растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети;
- врши редовни визуелни проверки за здравјето на растенијата ;

- му овозможи пристап на фитосанитарниот инспектор за вршење на фитосанитарна инспекција на растенијата, просториите и документите и при земањето на официјални мостри;
- ја извести веднаш Фитосанитарната управа или фитосанитарниот инспектор за сите невообичаени и ненадејни појави на штетни организми, симптоми или други особени појави за растенијата како и за производството и појавата на забранети растителни видови;
- ја извести веднаш Фитосанитарната управа за сите промени на податоците во регистарот;
- го известува фитосанитарниот инспектор секоја година за опсегот и местото на производство или обработка на растенија, растителни производи и други објекти и предмети;
- соработува со Фитосанитарната управа и/или фитосанитарниот инспектор за обезбедувањето добро здравје на растенијата.

Начинот на водење на евиденција, начинот на спроведување на проверките на здравјето на растенијата, содржината и начинот на известување за податоците од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 22 (исклучоци)

По исклучок на членот 19 стави 1 и 2 на од овој закон, внесувањето во регистарот не е задолжително за мали производители или преработувачи, доколку нивното вкупно производство или преработка и продажба на растенија, растителни производи и други објекти и предмети се наменети за нивна сопствена употреба или за крајна потрошувачка од страна на физичкото лице на локален пазар кое не е професионално вклучено во производство и преработка на растенија и во отсуство на ризик од ширење на штетни организми.

Поблиските критериуми за утврдување на малите производители или преработувачи и локалните пазари ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

2. УВОЗ, ИЗВОЗ И ТРАНЗИТ НА ПРАТКИ

А) Увоз

Член 23 (место на влез)

Пратките за кои е задолжителна фитосанитарната инспекција може да бидат увезени само преку определени места на влез во Република Македонија кои ги исполнуваат условите за извршување фитосанитарни инспекции според овој Закон.

Условите за вршење на фитосанитарна инспекција ги пропишува и местата на влез ги определува Владата на Република Македонија.

Член 24 (увоз)

Пратките од Листата В.Б И кои се увезени во земјата, нивното пакување, и доколку е потребно и возилото во кои биле транспортирани, мора да бидат подложени на фитосанитарна инспекција.

Со фитосанитарната инспекција треба да се утврди дали пратките:

- се придружени со фитосанитарен сертификат;
- не се нападнати од штетни организми од Листата И.А и ИИ.А;
- не содржат растенија, растителни производи или други објекти и предмети од Листата ИИИ.А;
- ги исполнуваат посебните фитосанитарни услови наведени во Листата ИВ.А.

Пратките од став 1 од овој член мораат да имаат оригинален фитосанитарен сертификат, издаден од земјата на потекло, освен кога посебните фитосанитарни услови наведени во Листата ИВ.А или ИВ.Б за одделни видови пратки кои ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство може да бидат исполнети и во земја која не е земја на потекло.

Пратките од став 1 на овој член кои, по издавањето на фитосанитарен сертификат во земјата на потекло, биле испратени, складирани, препакувани или поделени во друга земја која не е земја на потекло, покрај оригиналниот сертификат или заверена копија на истиот мора да поседуваат и фитосанитарен сертификат за ре-експорт издаден во втората земја. Доколку таквите пратки претходно биле последователно увезувани во неколку различни земји и биле издадени повеќе од еден фитосанитарни сертификат за ре-експорт, покрај оригиналниот фитосанитарен сертификат или негова заверена копија тие мора да ги поседуваат и сите претходни фитосанитарни сертификати или нивни заверени копии.

Фитосанитарната инспекција може да биде извршена и за други пратки, доколку фитосанитарниот инспектор се сомнева дека истите претставуваат ризик по здравјето на растенијата на територијата на Република Македонија.

Начинот на вршење на фитосанитарните инспекции од став 1 на овој член го пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 25 (увоз во заштитена зона)

Пратките од Листата В.Б кои се увезени во заштитена зона, покрај условите пропишани со член 25 од овој закон, мора да ги исполнуваат и следните услови:

- да не се нападнати од штетни организми од Листата И.Б и ИИ.Б;
- да не содржат растенија, растителни производи и други објекти и предмети од Листата ИИИ.Б;
- да ги исполнуваат фитосанитарните услови во Листата ИВ.Б.

Член 26 (експериментална, научно-истражувачка, селекциона или развојна работа)

Пратките од Листата В.Б, кои се наменети за користење во експериментална, научно-истражувачка, селекциона или развојна работа мора да бидат подложени на фитосанитарна инспекција, да поседуваат одобрение за увоз дефинирано во член 16 на овој закон и фитосанитарен сертификат од земјата на потекло.

Член 27 (посебни случаи)

Доколку не постои никаков ризик од ширење на штетни организми, Фитосанитарната управа во согласност со условите пропишани во член 17 од овој Закон може да дозволи увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети од Листата В.Б, кои се одгледувани или користени во најблиската погранична зона без фитосанитарен сертификат и фитосанитарна инспекција, доколку истите се наменети за употреба во најблиската погранична зона.

Член 28 (исклучоци)

Мали количества растенија, растителни производи и други објекти и предмети од Листата В.Б во согласност со одредбите од член 18 на овој закон може да бидат увезени без фитосанитарен сертификат.

Фитосанитарната инспекција на пратките од став 1 на овој член се врши само по оцена на фитосанитарниот инспектор.

Член 29 (обврски на увозниците и царинските службеници)

Увозникот, транспортерот или граѓаните, кои внесуваат пратки наведени во членот 24 став 1 на од овој закон во Република Македонија, мора да го известат фитосанитарниот инспектор за пристигнувањето на пратките кои се увезени или претоварени за време на транспортот.

Царинските службеници, не може да започнат со процедурите за царинење, освен при транзит, се додека фитосанитарниот инспектор не изврши фитосанитарна инспекција на пратките наведени во став 1 од овој член и не дозволи увоз.

Увозникот е должен да ги изврши мерките наложени од страна на фитосанитарниот инспектор за пратките што се увезуваат.

Царинските службеници го забрануваат увозот и му ги предаваат на фитосанитарниот инспектор растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети кои граѓанинот ги внел во Република Македонија без фитосанитарен сертификат или кои се наведени во Листата ИИИ.А или Листата ИИИ.Б, со исклучок на мали количества од член 18 на овој закон, кој пак наредува спроведување на мерки од членот 10 став 3 на од овој закон.

Член 30 (процедури при увоз)

Фитосанитарна инспекција на пратките од член 24 на овој закон се врши на првото место на влез во Република Македонија, каде што се вршат и другите административни формалности за увоз, вклучувајќи го и царинењето.

Доколку не постои ризик од ширење на штетни организми, фитосанитарниот инспектор може да одобри проверките на здравјето на растенијата од пратките да се спроведуваат и на локации определени во внатрешноста на Република Македонија И под царински надзор.

Член 31 (одобрување или одбивање на увоз)

Доколку се исполнети условите пропишани во член 24 или член 25 од овој закон, фитосанитарниот инспектор по извршувањето на фитосанитарната инспекција одобрува увоз на пратката и става штембил на фитосанитарниот сертификат или фитосанитарниот сертификат за ре-експорт со датата на влез и печат од фитосанитарниот инспектор.

Доколку условите од членот 24 или членот 25 на овој закон не се исполнети, фитосанитарниот инспектор, нема да дозволи увоз на пратката и наложува преземање на една или повеќе мерки дефинирани во членот 10 став 3 од овој закон. Во тој случај, фитосанитарниот инспектор става распознатлива ознака на фитосанитарниот сертификат или фитосанитарниот сертификат за ре-експорт, црвен триаголен штембил, со што сертификатот станува неважечки.

Доколку при фитосанитарната инспекција се утврди дека дел од пратката е нападнат од штетни организми наведени во Листите И.А, И.Б, ИИ.А или ИИ.Б, увозот на остатокот од пратката може да биде одобрен доколку не постои сомневање за присуство на штетните организми на тој дел од пратката и доколку не постои ризик од ширење на истите.

Формата и содржината на штембилот наведен во ставовите 1 и 2 од овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 32 (други пратки при увоз)

Во случај на увоз на пратки, кои според придружните документи, не содржат растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата В.Б, фитосанитарниот инспектор може да изврши фитосанитарна инспекција доколку постои основано

сомневање во врска со идентитетот на пратката или постои ризик од ширење на штетни организми.

Доколку по извршување на фитосанитарната инспекција, фитосанитарниот инспектор се уште се сомнева во идентитетот на пратката, особено во врска со родот, видот или потеклото, пратката се смета дека содржи растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата В.Б.

Член 33 (слободни економски зони)

За пратки кои се увезени во слободни економски зони или во царински складови во Република Македонија, се применуваат одредбите од членот 23 до членот 32 на овој закон, кои се однесуваат на увоз на пратки.

Б) Извоз

Член 34 (процедури при извоз)

Доколку земјата во која се извезуваат пратки со потекло од Република Македонија бара фитосанитарен сертификат, фитосанитарниот инспектор врши фитосанитарна инспекција на пратката пред да издаде фитосанитарен сертификат за да се гарантира дека се исполнети пропишаните фитосанитарни услови на земјата во која се извезува пратката.

Доколку земјата во која се извезува пратката, која не потекнува од Република Македонија, но била складирана, препакувана или поделена во Република Македонија бара фитосанитарен сертификат, фитосанитарниот инспектор врши фитосанитарна инспекција на пратката пред да издаде фитосанитарен сертификат за ре-експорт за да се гарантира дека се исполнети пропишаните фитосанитарни услови на земјата увозник.

Со издавањето фитосанитарен сертификат од страна на фитосанитарниот инспектор се потврдува дека се исполнети условите од ставовите од 1 и 2 на овој член.

Формата и содржината на фитосанитарниот сертификат или фитосанитарниот сертификат за ре-експорт од ставовите 1 и 2 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и

водостопанство според пропишаните обрасци од меѓународната конвенција за заштита на растенијата (ИППЦ).

Член 35 (одговорности на извозниците)

Извозниците треба да поднесат барање за издавање фитосанитарен сертификат кај фитосанитарниот инспектор во временски рок од 24 часа од планираниот извоз.

Барањето за издавање фитосанитарен сертификат_особено содржи:

- податоци за подносителот на барањето, назив на правното лице односно име и презиме на физичкото лице и регистрирано седиште или адреса;
- податоци за пратката.

Извозниците се должни да ги спроведат мерките кои ги наложил фитосанитарниот инспектор во текот на фитосанитарната инспекција на пратката наменета за извоз.

В) Транзит

Член 36 (транзит на пратка)

Фитосанитарната инспекција согласно со членот 24 од овој закон не е задолжителна во случај на пратки во транзит.

Пратката од ставот 1 на овој член мора да биде пакувана на начин кој обезбедува непостоење на ризик од ширење на штетни организми и истата не смее да се разделува, комбинира со други пратки или да се препакува на царинското подрачје во Република Македонија.

Доколку некоја пратка не е пакувана согласно став 2 од овој член, или е извршен претовар на истата, фитосанитарната инспекција е задолжителна согласно со членот 24 од овој закон.

Без повреда на одредбите од ставот 1 на овој член, во случај на основано сомнение за постоење на ризик од внесување или ширење на штетни организми, министерот за одредени пратки во транзит може да пропише начин на третман на пратката, задолжителна

фитосанитарна инспекција, начин на фитосанитарна инспекција и може да ги одреди неопходните мерки.

3. Движење на растенија, растителни производи и други објекти и предмети

Член 37 (движење)

Растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети наведени во Листата В.А И може да бидат пуштени во движење само доколку пасошот за растенија е прикачен на истите или на нивното пакување или е прикачен на средството за транспорт како придружен документ.

Пратките наведени на Листата В.А кои се пуштени во движење и се наменети за експериментални, научно-истражувачки, селекциони или развојни работи мора да бидат подложени на фитосанитарна инспекција и мора да бидат придружени со пасош за растенија.

Член 38 (движење во заштитена зона)

Растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети наведени во Листата В.А ИИ може да бидат пуштени во движење во или во рамки на заштитената зона само доколку пасошот за растенија, кој е валиден за таа заштитена зона, е прикачен на истите или на нивното пакување или е прикачен на средството за транспорт како придружен документ и доколку ги исполнуваат условите за движење.

Одредбите од став 1 на овој член не се применуваат за движење на растенија, растителни производи и други објекти и предмети низ заштитена зона или од заштитена зона.

Условите за движење на пратките од ставовите 1 и 2 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 39 (исклучоци)

По исклучок на став 1 на член 37 од овој закон, количините на растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата В.А кои се во движење од страна на мали производители или мали преработувачи кои не мораат да бидат внесени во регистарот согласно со одредбите од член 22 на овој закон, може да бидат пуштени во движење без пасош за растенија.

Член 40 (производство, преработка, употреба)

Растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети наведени во Листата В.А И произведени, преработени или користени од страна на правни или физички лица внесени во регистарот и кои се наменети за движење, мора да бидат подложени на фитосанитарна инспекција за да се гарантира дека:

- истите не се нападнати од штетни организми наведени во Листата И.А и Листата ИИ.А;
- ги исполнуваат посебните фитосанитарни услови наведени во Листата ИВ.А.

Растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети наведени во Листата В.А ИИ кои се наменети за движење во заштитена зона мора да бидат подложени на здравствена контрола од причини наведени во став 1 на овој член, за да се гарантира дека:

- истите не се нападнати од штетни организми наведени во Листите И.Б и Листата ИИ.Б;
- ги исполнуваат посебните фитосанитарни услови наведени во Листата И В.Б.

Фитосанитарните инспекции од ставовите ставовите 1 и 2 на овој член се спроведуваат редовно, најмалку во пропишаните временски периоди или најмалку еднаш годишно и најмалку визуелно.

Временските периоди и начинот на вршење на здравствените контроли наведени во став 1, 2 и 3 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

По исклучок од став 3 на овој член, фитосанитарните инспекции моат е дсеги вршат без редослед по случаен избор за да се гарантира здравствената состојба на растенијата и без оглед на потеклото на

растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети во било кое време и на било кое место каде истите се во движење, се произведени, складирани, преработени, продадени или употребени на друг начин, како и во просториите на набавувачот.

Доколку во текот на фитосанитарните инспекции се утврди дека растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети претставуваат ризик од ширење на штетни организми или дека не се исполнети пропишаните услови за нивно движење, фитосанитарниот инспектор може ќе нареди мерки пропишани во членот 10 став 3 на од овој закон.

Член 41 (пасоши за растенија)

Пасош за растенија се издава за: растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои се наведени во Листата В.А.

Пасошот за растенија го издава Фитосанитарната управа или лица кои даваат јавни услуги од областа на здравјето на растенијата или лица од членот 19 став 2 алинеи 1 и 2, на овој закон, доколку тие се овластени од страна на Фитосанитарната управа и доколку растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети наведени во Листата В.А биле подложени на Фитосанитарна инспекција во согласност со одредбите од членот 40 на овој закон.

Член 42 (Право за издавање пасоши за растенија)

Фитосанитарната управа дава овластување на лица за издавање пасоши за растенија, доколку тие ги исполнуваат следните услови:

- се запишани во регистарот согласно со одредбите од член 19 на овој закон;
- стручно се квалификувани за обезбедување здравје на растенијата или гарантираат дека лицето стручно-квалификувано за обезбедување на здравје на растенијата кое е вработено ќе ги преземе обврските од членот 48 на овој закон;
- имаат формално известување (писмо, нота) од фитосанитарен инспектор со кое се потврдува дека ги исполнуваат обврските од членот 21 на овој закон.

Барањето за добивање овластување за издавање пасоши за растенија се поднесува во Фитосанитарната управа според пропишан образец.

Барањето, покрај податоците наведени во членот 19 од овој закон, содржи и:

- податоци за видот на производство, преработка, продажба или увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети, за кои се однесува овластувањето и
- доказ дека се исполнети условите од ставот 1 на овој член.

Лицата од ставот 1 на овој член се сметаат дека се стручно квалификувани, доколку истите имаат најмалку високо образование од областа на земјоделските науки (растително производство) или од областа на шумарските науки и сертификат (уверение) кој го потврдува основното познавање на штетните организми, нивното сузбивање и прописите од областа на здравјето на растенијата, добиено на курсеви чија програма и лицата кои ќе вршат обука се одобрени од страна на Фитосанитарната управа.

Формата и содржината на образецот од ставовите 2 и 3, како и условите за потврдување на основното познавање според ставот 4 од овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Овластувањето за издавање пасоши за растенија го издава директорот на Фитосанитарната управа во рок од три месеци по приемот на комплетното барање, доколку се исполнети пропишаните услови.

Доколку некое физичко или правно лице престане да ги исполнува пропишаните услови за издавање пасоши за растенија, овластувањето се одзема по службена должност.

Против решението за одземање на овластувањето незадоволната странка може да поднесе жалба до министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 43

Евиденција на лица кои издаваат пасоши за растенија

Фитосанитарната управа води евиденција на лица кои издаваат пасоши за растенија.

Формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 44

Видови пасоши за растенија

Постојат следните видови пасоши за растенија:

- пасош за растенија;
- замена на пасошот за растенија (означен како РП) и
- пасош за растенија за заштитена зона (означен како ЗП).

Формата и содржината на пасошите за растенијата од став 1 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 45

Издавање на пасоши за ненападнати растенија, растителни производи и други објекти и предмети

Доколку со фитосанитарната инспекција се утврди дека дел од растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети кои се одгледувани, преработени или користени од страна на регистриран производител и преработувач или на друг начин се присутни во нивните простории, се нападнати од штетни организми од Листите И.А, И.Б, ИИ.А или ИИ.Б, пасошите за растенија може да бидат издадени за преостанатиот дел од растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети, доколку не постои сомневање дека истите се нападнати и дека не постои ризик од ширење на штетни организми.

Член 46

Замена на пасошите за растенија

Доколку некоја пратка е разделена или е составена од неколку различни одделни пратки кои веќе поседуваат пасош за растенија, за новата пратка на регистрираниот производител, преработувач и дистрибутер мора да му биде издадена замена на пасошот.

Доколку во случајот наведен во став 1 на овој член, здравствената состојба на пратката се промени, замена на пасошот за

растенија може да биде издадена само по извршена повторна фитосанитарна инспекција.

Член 47

Замена на пасош за растенија со фитосанитарен сертификат

По спроведување на фитосанитарна инспекција на увезени пратки, наведени во Листата В.А, кои мора да бидат придружени со фитосанитарен сертификат, фитосанитарниот инспектор му дозволува на увозникот, увезените пратки да бидат пуштени во движење во земјата со фитосанитарен сертификат во кој е назначено дека тој претставува замена за пасошот за растенија.

Доколку некоја пратка, наведена во Листата В.А, која поседува фитосанитарен сертификат е поделена или се состои од неколку различни одделни пратки, за новата пратка мора да биде издаден пасош за растенија.

Доколку во случајот наведен во став 2 на овој член, здравствената состојба на увезената пратка се промени, пасошот за растенија може да биде издаден само по извршена повторна фитосанитарна инспекција.

Член 48

Обврски на производителите, преработувачите, увозниците и дистрибутерите во поглед на издавање пасоши за растенија

Производителите, преработувачите, увозниците и дистрибутерите на растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во член 19 став 2 алинеи 1 од овој закон покрај обврските од член 21 на овој закон, треба да:

- ја известат Фитосанитарната управа за сите промени во поглед на условите за издавање пасоши за растенија;
- го известат фитосанитарниот инспектор за намерата за движење на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети во заштитените зони;
- обезбедат пасоши за растенија од овластени лица;
- гарантираат дека пасошите за растенија ги употребиле на начин кој повторно нема да можат да се користат;
- ги чуваат документите и да водат евиденција во поглед на издавањето на сите видови пасоши за растенија.

Формата, содржината, начинот и роковите за известување како и временските периоди за чување на документите според ставот 1 од

овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 49 **Обврски на купувачите на растенија, растителни производи и други објекти и предмети**

Купувачите на растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои се вклучени во прометот на произведените или преработените производи како крајни потрошувачи мора да ги чуваат сите видови пасоши за растенија во согласност со пропишаните временски рокови.

Времетраењето на чувањето пасоши од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Купувачите наведени во став 1 на овој член мора да му овозможат на фитосанитарниот инспектор пристап до растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети во која било фаза од производството или преработката или на пазарот и да му овозможат вршење фитосанитарна инспекција, вклучувајќи ја и проверката на документите.

ИИИ. БИОЛОШКИ МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА НА РАСТЕНИЈАТА

Член 50 **Биолошка заштита на растенијата**

Биолошката заштита на растенијата е стратегија за сузбивање на штетните организми во земјоделството и шумарството преку користење на живи природни непријатели, антагонисти или конкуренти или нивни производи и други саморепликантни биотички организми.

Организмите од став 1 на овој член се: автохтони и егзотични (алохтони).

Член 51 **Автохтони видови организми**

Автохтон вид организам е вид кој е природно присутен во даден екосистем на одредено подрачје.

Внесување, култивирање и користење на автохтони видови организми заради биолошка заштита на растенијата во заштитен простор и на отворено на барателот му е дозволено, само доколку се исполнети условите во врска со стручните и техничките капацитети пропишани од страна на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, во согласност со министерот за животна средина и просторно планирање, а врз основа на поднесено барање до Фитосанитарната управа.

Член 52

Внесување на егзотични (алохтони) видови организми

Егзотичен (алохтон) вид организам е внесен вид од страна на човекот кој пред неговото населување не бил присутен во одреден екосистем.

Само оние егзотични видови организми наведени во листата што ја објавува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство во согласност со министерот за животна средина и просторно планирање и за кои е издадено одобрение за увоз и користење од страна на Фитосанитарната управа можат да се користат за целите на биолошка заштита на растенијата во заштитен простор и на отворено.

Фитосанитарната управа издава одобрение за увоз и користење на егзотични видови организми од став 1 на овој член, доколку се утврди дека интервенцијата во природата не претставува закана за природниот баланс или биолошката разновидност.

По исклучок на одредбите од став 3 на овој член, одобрението за увоз и користење на егзотични видови организми може да биде издадено за целите на биолошка заштита на растенијата за експериментални, научно-истражувачки и развојни цели..

За да се добие одобрение дефинирано во став 3 и 4 на овој член, барателот треба да ги исполнува пропишаните технички услови.

Барањето за издавање одобрение од став 3 и 4 на овој член се поднесува до Фитосанитарната управа.

Барањето од членот 51 став 2 на овој закон и од ставовите 3 и 4 на овој член, особено ги содржи следните податоци:

- назив на правно лице или име и презиме на физичко лице и регистрирано седиште или адреса;
- одговорно лице во правно лице;
- вид на дејност;
- тип и метод на користење во поглед на целните организми;
- воведна шема и список на рецепиенти;
- проценка на ризикот;
- доказ дека користењето на организмите е дозволено во најмалку три еколошки споредливи европски земји;
- доказ дека организмот е наменет за биолошка заштита.

Формата и содржината на листата од ставот 2 и техничките услови од ставот 5 од овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Фитосанитарната управа води евиденција за увозот и користењето на егзотичните видови организми наведени во овој член и истата се доставува до Министерството за животна средина и просторно планирање.

ИИИ. ПРИБИРАЊЕ, КОРИСТЕЊЕ И РАЗМЕНА НА ПОДАТОЦИ И ИНФОРМАЦИИ

Член 53

Прибирање и користење на податоци

За да ги анализира и да врши мониторинг на мерките за здравје на растенијата, Фитосанитарната управа, врз основа на овој Закон, за целите на управување и одржување на базите на податоци, може да ги добие и користи податоците кои се чуваат во рамките на пропишаните бази на податоци, од страна на државни органи, јавни и други институции и служби, поседувачи на лиценци и други овластени органи и тела.

Фитосанитарната управа може да ги користи и основните топографски планови, топографските графици (карти), мапите на премер на земјиште и дигиталните ортофото мапи.

Регистрите, евиденцијата и другите бази на податоци кои ги создава и ги одржува Фитосанитарната управа се финансирани од средствата обезбедени од Буџет на Република Македонија.

Начинот на поврзување на податоците на Фитосанитарната управа со другите бази на податоци и начинот на прибирање податоци од други бази на податоци ги пропишува министерот за

земјоделство, шумарство и водостопанство во согласност со прописите кои важат за заштита на податоци.

Член 54

Соопштување на податоци

Податоците од областа на здравјето на растенијата се даваат во согласност со прописите за слободен пристап на информации и овој закон.

Фитосанитарната управа ги соопштува податоците од своите регистри и базите на податоци на други државни органи, органите на единиците на локалната самоуправа, доколку истите се неопходни за извршување на нивните надлежности, како и на овластени институции и оние кои даваат јавни услуги, доколку тие се потребни за извршување на задачи од областа на здравјето на растенијата.

Имателите на базите на податоци, графици и дигитални ортофото мапи, наведени во членот 53 став 2 од овој закон бесплатно ги соопштуваат податоците на Фитосанитарната управа, но може да ги наплатат направените материјални трошоци. Имателите на базите на податоци ги соопштуваат податоците од член 53 став 1 на овој закон кои имаат карактер на лични податоци, во согласност со прописите за заштита на лични податоци.

Изводите од базите на податоци кои се водат во согласност со овој закон и кои не содржат лични податоци може да се дадат на лица кои имаат правен интерес, без оглед на трошоците за нивно соопштување. Податоците добиени на тој начин може да се користат само за целите за кои се дадени и истите не може да се менуваат или неовластено соопштуваат на други лица.

Член 55

Информатички систем

Оние, кои обезбедуваат здравје на растенијата мора да водат евиденција, регистри и бази на податоци кои се поврзани со информатичкиот систем и истите редовно да ги ажурираат и чуваат.

Фитосанитарната управа го обезбедува поставувањето и поврзувањето на информатичкиот систем наведен во став 1 на овој член со информатичкиот систем на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и со меѓународниот информатичкиот систем од областа на здравјето на растенијата.

Начинот на водењето евиденција, регистри и бази на податоци од став 1 на овој член го пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 56

Меѓународна размена на податоци и информации

На меѓународно ниво, размената на податоци и информации опфаќа:

- централна служба;
- листа на места на влез преку кои може да се увезат пратки во Република Македонија;
- листа на штетни организми кои подлежат на сузбивање;
- присуство или појава на штетни организми наведени во листите предвидени со овој закон, во делот на територијата каде нивното присуство претходно не било познато и за преземените мерки;
- појава, ненадејна појава или ширење на штетни организми кои претставуваат потенцијален ризик;
- појава на штетен организам во заштитена зона во врска со кој заштитената зона била дефинирана како таква;
- наоди од систематски проверки во заштитена зона;
- прописи донесени врз основа на овој закон;
- случаи во кои пратките со растенија, растителни производи и други објекти и предмети се задржани заради тоа што не ги исполнуваат фитосанитарните услови;
- други податоци и информации од областа на здравјето на растенијата опфатени со овој Закон на барање на меѓународни органи и организации.

Податоците и информациите ќе се соопштуваат во согласност со меѓународните конвенции, спогодби и договори кои Република Македонија ги ратификувала.

В. ТРОШОЦИ И НАДОМЕСТОЦИ

Член 57

Трошоци

Сите трошоци за тестирање на растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои се извршени на барање на фитосанитарен инспектор за утврдување на здравјето на растенијата, во случај кога резултатите од анализата не се во корист на

сопственикот се на товар на сопственикот од кого биле земени пробите.

Сите трошоци за мерките наведени во овој закон, преземени за обезбедување на здравјето на растенијата се на товар на сопственикот.

Трошоците за техничка обука за добивање овластување за издавање пасоши за растенија се на товар на кандидатот.

Трошоците за сите овластувања кои произлегуваат од овој закон се на товар на правното и физичкото лице што се овластени.

За вршење на фитосанитарни инспекции се плаќа посебен надоместок.

Висината на посебниот надоместок, како и начинот на неговото плаќање, видот и количеството на растенија, растителни производи и други објекти и предмети за кои се плаќа надоместок, како и висината и начинот на плаќање на трошоците од ставовите 1,3 и 4 на овој член ги пропишува Владата на Република Македонија.

Средствата од ставовите 1,3 и 4 и надоместокот од став 5 на овој член се приходи на Буџетот на Република Македонија, а ќе се користи за вршење на превенции и мерките од областа на здравјето на растенијата од страна на Фитосанитарната управа, согласно годишната Програма за здравје на растенијата што ја донесува Владата на Република Македонија.

Член 58 **Надоместок**

Доколку фитосанитарниот инспектор нареди уништување или поинакво отстранување на растенија, растителни производи и други објекти и предмети во согласност со овој закон, сопственикот има право на надоместок доколку:

- веднаш известил за појава или сомневање на штетни организми од Листата И.А, Листата ИИ.А, или во случај на заштитена зона од Листата И.Б и Листата ИИ.Б;
- ги спровел сите пропишани и надлежни мерки за здравје на растенијата.

Висината на надоместокот од ставот 1 на овој член се утврдува врз основа на видот, староста, состојбата и друго.

Проценка на висината на надоместокот врши комисија формирана од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, за чија работа се плаќа надоместок.

Решение за висината на надоместокот од ставот 1 на овој член донесува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Надоместокот од ставовите 1 и 3 на овој член се плаќа од средствата обезбедени со Програмата за здравје на растенијата.

Надоместокот од став 1 на овој член не се плаќа доколку штетните организми се појават при увоз на растенија, растителни производи и други објекти и предмети во Република Македонија.

Постапката за плаќање на надоместокот за уништување или поинакво отстранување на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети се спроведува по барање на сопственикот, а врз основа на решението од фитосанитарниот инспектор, извештај со предлог за висината на надоместокот од комисијата од ставот 3 на овој член и решението од ставот 4 на овој член од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство. Решението на фитосанитарниот инспектор со кое е наложено преземање на мерки и извештајот за проценка на надоместокот од комисијата мора да бидат приложени кон барањето за надоместок, кое треба да се поднесе во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство - Фитосанитарната управа.

Сопственикот во рок од 30 дена од денот на приемот на решението од фитосанитарниот инспектор, може да поднесе жалба до министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство за да го определи надоместокот.

Жалбата не го одлага извршувањето на решението од фитосанитарниот инспектор.

Жалба против решението донесено од министерот од став 4 на овој член станката може да поднесе во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до Комисијата за решавање во втор степен во управни работи од областа на земјоделството, шумарството, водостопанство и ветеринарството на Владата на Република Македонија.

Поблиските критериуми од ставот 2 на овој член за утврдување на висината на надоместокот ги пропишува Владата на Република Македонија.

ВИ. ЈАВНИ УСЛУГИ ОД ОБЛАСТА НА ЗДРАВЈЕТО НА РАСТЕНИЈАТА

Член 59 Јавни услуги

Јавни услуги од областа на здравјето на растенијата се активности за извршување на работи од областа на следењето, прогнозирањето на штетни организми и други активности од областа на здравјето на растенијата и тоа:

- мониторинг и следење на развојот на штетните организми кои вообичаено се присутни кај растенијата и растителните производи, прогнозирање, одредување оптимални рокови и мерки за заштита;
- интервенирање во случај на ненадејни појави на карантински штетници на растенијата, каламитетни појави и епифитоции на штетни организми;
- обезбедување метеоролошки, биолошки и други податоци за целта на следењето и прогнозирањето на појавата на штетни организми;
- лабораториски детерминирања и дијагностицирања на штетни организми;
- едуцирање на сопствениците и други лица вклучени во спроведување на активностите поврзани со здравјето на растенијата
- издавање на пасоши за растенија
- спроведување на научно-истражувачки развојни активности
- вршење дезинсекција, дезинфекција и дератизација заради здравјето на растенијата и
- вршење други технички работи.

Член 60 Даватели на јавни услуги од областа на здравјето на растенијата

Активностите за давање јавни услуги од областа на здравјето на растенијата ги вршат правни и физички лица кои добиле јавни овластувања и други правни и физички лица доколку ги исполнуваат условите во однос на стручниот кадар, просториите и опремата. Во однос на стручен кадар истите треба да имаат вработено најмалку едно лице со најмалку високо образование од областа на земјоделските науки (растително производство) или од областа на шумарските науки, со работно искуство од најмалку 3 години во струката. Активностите на давање услуги од областа на здравјето на

растенијата во шумарството, се вршат во согласност и со прописите од областа на шумарството.

Поблиските услови од став 1 на овој член, во однос на просториите и опремата ги припишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 61

Обврски на давателите на јавни услуги

Обврските на давателите на јавни услуги од член 60 на овој закон се состојат од:

- редовни и континуирани активности за давање услуги;
- давање услуги на физички и правни лица кои се вклучени во земјоделски активности и шумарски активности, активности за заштита на растенијата и на други заинтересирани лица;
- давање услуги по претходно утврдени цени.

Обврските на давателите на јавните услуги од областа на здравјето на растенијата се утврдени со дозволата од член 65 на овој закон.

Доколку некој вклучен во јавните услуги не дава јавна услуга на лице на кое е должен да ја даде, или не даде услуга по веќе утврдените цени и другите предвидени услови, корисникот на услугата може да побара од Фитосанитарната управа таа да одлучи за неговото право и да му наложи на оној кој дава јавни услуги да ја даде јавната услуга според претходно утврдената цена.

Член 62

Финансирање на давателите на услуги

Работите на давателите на јавни услуги се финансираат од:

- сопствени приходи остварени со наплата на цената на дадените услуги;
- средствата од Буџетот на Република Македонија за тековната година обезбедени со трансфер за финансирање на Програмата за здравје на растенијата и
- други извори.

Член 63

Цени на услугите на давателите на јавни услуги

Корисниците на јавни услуги од областа на здравјето на растенијата делумно или целосно ја плаќаат цената на одделните услуги, а некои услуги може да бидат и бесплатни.

Висината на цените на услугите од областа на здравјето на растенијата и делот кој треба да се плати од страна на корисниците на јавните услуги ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 64

Контрола на спроведувањето на јавните услуги

Контролата на спроведувањето на јавните услуги врши Фитосанитарната управа со исклучок на јавните услуги од областа на здравјето на растенијата во шумарството, кои се вршат согласно овој закон и прописите од областа на шумарството.

Член 65

Дозволи

Фитосанитарната управа издава дозволи за давање јавни услуги од областа на здравјето на растенијата врз основа на јавен конкурс кој се објувува во најмалку во два дневни весника.

Јавниот конкурс содржи податоци за:

- видот на јавната услуга за кој се издава дозволата;
- почеток и времетраење на дозволата;
- услови кои треба да бидат исполнети од страна на субјектот на кој му се издава дозволата;
- задолжителни податоци на пријавата;
- критериуми за избор;
- временски рок за доделување на дозволата;
- контакт лице за обезбедување информации во врска со содржината на јавниот конкурс;
- дата, место и време на отворање на пријавите на конкурсот;
- начин на информирање на кандидатите за извршениот избор.

Постапката на отворање и оценување на понудите ја одредува Комисија назначена од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Овластени претставници на кандидатите може да бидат присутни на отворањето на пријавите.

Понудите кои ќе бидат поднесени по утврдениот рок нема да бидат разгледувани.

Нецелосните понуди може да бидат комплетирани во рок од осум дена од приемот на известувањето, во спротивно понудата нема да биде разгледана, за што понудувачите ќе бидат известени.

Дозволата за давање јавни услуги се издава во форма на решение.

Против решението од ставот 7 на овој член незадоволната странка има право на жалба поднесена до Комисијата за решавање во втор степен во управни работи од областа на земјоделството, шумарството, водостопнаството и ветеринарството на Владата на Република Македонија.

Член 66 Договори

Субјектите кои добиле дозвола за вршење на јавни услуги од областа на здравјето на растенијата склучуваат договори со Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Договорот од став 1 на овој член се склучува во писмена форма и особено содржи податоци за:

- давател на услугите и стручни лица кои ја извршуваат услугата;
- услугите од областа на здравјето на растенијата;
- регион во кој давателот на услуги мора да дава јавни услуги од областа на здравјето на растенијата;
- начин и услови за спроведување на услугите утврдени со договорот;
- права, обврски и одговорности на давателот на услуги;
- време и начин на извршувањето на услугите;
- почеток и времетраење на дозволата;
- извори на финансирање;
- контрола на вршење на услугите;
- престанок на важење на дозволата;
- причини за раскинување на договорот;
- период за раскинување на договорот и друго.

ВИИ. ЈАВНИ ОВЛАСТУВАЊА

Член 67

Јавни овластувања

Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство дава јавно овластување на правни и физички лица кои ги исполнуваат условите во однос на стручниот кадар, просторните и техничките капацитети за задачи дефинирани во членот 72 точките 3, 4, 5, 6 и 9 од овој закон. Во однос на стручниот кадар истите треба да имаат вработено најмалку едно лице со најмалку високо образование од областа на земјоделските науки, смер заштита на растенијата или специјализација од областа на заштитата на растенијата и за областа на шумарството и да имаат вработено најмалку едно лице со најмалку високо образование од областа на шумарските науки и специјализација од областа на заштитата на растенијата со работно искуство од најмалку три години. Задачите од областа на здравјето на растенијата во шумарството дефинирани во членот 72 точките 3, 4, 5, 6 и 9 од овој закон ги извршуваат лицата утврдени со овој закон и прописите кои важат за заштита на шумите, како јавно овластување.

Поблиските услови од ставот 1 на овој член во однос на просториите и опремата ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство со решение дава јавно овластување за вршење на задачи од ставот 1 на овој член врз основа на јавен конкурс.

Против решението од став 3 на овој член незадоволната странка има право на жалба поднесена во рок од 30 дена од добивањето на решението до Комисијата за решавање во втор степен во управни работи од областа на земјоделството, шумарството, водостопанството и ветеринарството на Владата на Република Македонија.

Носителите на јавните овластувања се одговорни пред Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство - Фитосанитарната управа за спроведување на задачите за кои им се доделени јавните овластувања.

Овластувањето се одзема доколку носителот на јавното овластување повеќе не ги исполнува условите пропишани со овој закон.

Средствата за извршување на јавните овластувања се обезбедуваат од Програмата за здравје на растенијата.

VIII. СТРУЧЕН СОВЕТ ЗА ЗДРАВЈЕ НА РАСТЕНИЈАТА

Член 68

Стручен совет за здравје на растенијата

Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство образува Стручен совет за здравје на растенијата како стручно советодавно тело од областа на здравјето на растенијата, кое се состои од експерти од областа на здравјето на растенијата во земјоделството, шумарството, науката и образованието.

Задачи на Стручниот совет за здравје на растенијата се:

- давање совети за воведување на мерки за спречување на внесувањето и ширењето на штетни организми и нивното сузбивање;
- предлагање научни и едукативни активности од областа на здравјето на растенијата;
- следење на развојот и систематските прашања од областа на здравјето на растенијата;
- предлагање приоритетни проценки на ризикот од штетни организми;
- предлагање развојни планови за здравје на растенијата;
- соработка и елаборирање на основата при изготвување закони и други прописи.

Составот, бројот на членови и методот на работа на Стручниот совет ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

IX. НАДЛЕЖНОСТИ НА ДРЖАВНИТЕ ОРГАНИ

Член 69

Надлежности на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство

Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство може да издаде наредба за преземање на следните мерки за целите на имплементација на овој закон:

- да нареди забрана на производство на одделни видови, сорти и клонови на растенија во некоја област;
- да ја ограничи или забрани трговијата со некои растителни видови;

- да нареди задолжителна соработка на сопствениците при сузбивањето на штетни организми и користењето на опремата за таа цел;
- да нареди спроведување на други мерки неопходни за имплементирање на законот.

Член 70

Фитосанитарна управа

Фитосанитарната управа претставува надлежен орган за извршување на работите во врска со здравјето на растенијата според овој закон, одговорна за координација и размена на информации меѓу државните органи и тела и за известување на Европската Унија и решава во прв степен во управна постапка по прашања од областа на здравјето на растенијата. Фитосанитарната управа е одговорна и за спроведување на меѓународните конвенции, спогодби и договори од областа на здравјето на растенијата кои ги ратификувала Република Македонија.

Член 71

Надлежности на директорот на Фитосанитарната управа

Доколку постои ризик по здравјето на растенијата во земјата согласно со членот 12 став 3 од овој закон, директорот на Фитосанитарната управа до донесување на подзаконски акт, со цел спречување на внесувањето и ширењето на штетни организми во Република Македонија и нивно сузбивање, може да:

- ги определи границите на регулираните зони;
- го ограничи или забрани движењето на одделни видови растенија на територијата на Република Македонија;
- го ограничи или забрани увозот или транзитот на некои растенија низ територијата на Република Македонија.

Член 72

Обврски и задачи на Фитосанитарната управа

Покрај обврските пропишани во другите одредби од овој закон, Фитосанитарната управа е одговорна за извршување и на следните задачи и обврски:

1. соработка при формулирањето и имплементацијата на фитосанитарната политика во областа на здравјето на растенијата;

2. изготвување на законска регулатива и извршување на управно административни задачи од областа на здравјето на растенијата и надзор над нивното спроведување;
3. следење, прогнозирање, детерминирање и одредување на мерки за заштита од штетни организми;
4. анализа и евалуација на статусот на здравјето на растенијата со цел дефинирање на појавеноста и ширењето на штетни организми во земјата и надвор;
5. подготвување процени на ризикот во случај на ризик од појава или откривање на нови штетни организми, давање технички инструкции и мерки;
6. елаборирање на технички бази на податоци при утврдување на заразени области, области под закана од напад, посебно регулирани области и заштитени зони;
7. водење регистри, евиденција и листи пропишани со овој закон;
8. усвојување програми кои се однесуваат на превентивни мерки против внесување и ширење на штетни организми, како и водење грижа за имплементација на програмите;
9. спроведување мерки за спречување, сузбивање и истребување на штетни организми;
10. фитосанитарна инспекција и инспекциски надзор над спроведувањето и примената на одредбите од овој закон;
11. обезбедување фитосанитарни мерки;
12. стручна контрола на извршувањето на задачите од страна на овластените лица согласно со овој закон;
13. известување за појавеност, ненадејни појави и ширење на штетни организми во земјата и надвор од неа;
14. изготвување извештаи, анализи, информативен и друг материјал за службените тела, органи и меѓународните организации кон кои Република Македонија е обврзана да дава извештаи во согласност со регулативите и врз основа на меѓународните договори;
15. информирање на земјите извозници за стопирани пратки кои не ги исполнуваат фитосанитарните услови;
16. соработка при изготвувањето меѓународни договори, конвенции и спогодби што ги склучува Владата на Република Македонија од областа на здравјето на растенијата како и водење грижа за нивна имплементација;
17. водење грижа за информирање на јавноста и на оние кои се заинтересирани за прашањата од областа на заштитата на растенијата и издавање публикации;
18. водење грижа за спроведување униформни процедури во согласност со регулативите и меѓународните услови;
19. одржување на информатички систем од областа на здравјето на растенијата;
20. обезбедување стручна и техничка обука на вработените на Фитосанитарната управа;

21. соработка со други службени тела, органи и организации како во земјата така и во странство од нивното поле на работа;
22. претставување на Република Македонија во меѓународни тела, органи и организации од областа на здравјето на растенијата;
23. извршување други задачи поврзани со здравјето на растенијата утврдени со закон.

Член 73 **Фитосанитарна инспекција**

Фитосанитарна инспекција врши Фитосанитарната Управа преку фитосанитарните инспектори.

Фитосанитарните инспектори соработуваат со другите инспекциски органи, институции и други организации и со експерти за земјоделство и шумарство во Република Македонија и во странство.

Член 74 **Задачи и овластувања на фитосанитарниот инспектор**

Фитосанитарниот инспектор е овластен да:

1. има пристап до растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети во било кое време и на било кое место каде истите се во движење, каде се произведуваат, преобработуваат, складираат, продаваат или користат на друг начин, како и во просториите на купувачите и при увоз, извоз и транзит;
2. врши фитосанитарна инспекција на растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети во било кое време и на било кое место каде истите се во движење, каде се произведуваат, преработуваат, складираат, продаваат или користат на друг начин, како и во просториите на купувачите и при увоз, извоз и транзит;
3. врши мониторинг и следење на штетни организми при кој се собираат и евидентираат податоци за присуство или отсуство на штетни организми;
4. ја проверува фитосанитарната документација на правни и физички лица;
5. зема мостри од растенија, растителни производи и други објекти и предмети без надомест за нивната вредност со цел вршење лабораториски анализи;
6. потврдува дали производителите, преработувачите, увозниците и дистрибутерите на пропишаните видови и типови растителни производи се внесени во регистар;

7. врши инспекциски надзор над исполнувањето на условите за издавање пасоши за растенија;
8. врши инспекциски надзор над исполнувањето на обврските на лицата одговорни за здравјето на растенијата според регистарот во согласност со овој закон;
9. врши инспекциски надзор дали јавните установи, правните и физичките лица кои добиле овластување за давање на јавни услуги, според овој Закон, ги исполнуваат пропишаните услови;
10. врши инспекциски надзор над извршувањето на задачите на субјектите кои даваат јавни услуги;
11. врши инспекциски надзор над издавањето пасоши за растенија;
12. издава фитосанитарни сертификати за извоз и за реекспорт;
13. врши инспекциски надзор на регистрите и пропишаната евиденцијата;
14. врши фитосанитарна инспекција на увозот, култивацијата и користењето на организми наменети за биолошка заштита на растенијата;
15. врши инспекциски надзор над увозот на средствата за заштита на растенијата;
16. врши инспекциски надзор над спроведувањето на мерките според овој закон;
17. врши инспекциски надзор над спроведувањето на методите според овој закон;
18. исполнува и други задачи поврзани со здравјето на растенијата

Член 75

Мерки на фитосанитарниот инспектор

При вршење фитосанитарна инспекција според овој закон и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон, фитосанитарниот инспектор е овластен да:

1. го забрани увозот на штетни организми наведени на листите пропишани со овој закон и други посебни штетни организми;
2. го забрани увозот и движењето на растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои не ги исполнуваат важечките услови согласно овој закон;
3. забрани култивација на пропишаните видови растенија за одреден временски период во местото на производство;
4. нареди соодветен третман на пратки при увоз, извоз и движење на растенија, растителни производи и други објекти и предмети, доколку утврди дека истите се нападнати од пропишаните штетни организми;
5. нареди отстранување само доколку делот од пратката е нападнат од штетни организми или постои ризик од ширење на штетните организми;

6. нареди пратката да не биде предадена на увозникот, превозникот или лицата кои увезуваат или пренесуваат растенија, растителни производи и други објекти и предмети, се додека не се изврши фитосанитарна инспекција или додека не бидат познати резултатите од истражувањата или официјалните тестови;
7. да нареди уништување на пратки при увоз или движење на растенија, растителни производи и други објекти и предмети, доколку постои ризик од ширење на штетни организми или доколку не се исполнети условите според овој закон;
8. дозволи движење на растенија, растителни производи и други објекти и предмети (освен семенски и саден материјал) во случај на инфицираност со штетни организми во области во кои не постои ризик од ширење на штетни организми или до местото на индустриска преработка под нивна контрола;
9. ги забрани привремено целосно или делумно активностите на производителите или преработувачите како и издавањето на пасоши за растенија до потврдување дека штетните организми се отстранети;
10. го забрани издавањето пасоши за растенија во случаи кога не се исполнети условите за издавање пасоши;
11. предложи на Фитосанитарната управа бришење од регистарот, доколку се утврди дека лицата одговорни за здравјето на растенијата според регистарот не ги исполнуваат пропишаните обврски;
12. предложи на Фитосанитарната управа во случај на повторно прекршување, да се одземе дозволата за издавање пасоши;
13. предложи повлекување на дозволата или овластувањето доколку не се исполнети пропишаните услови;
14. го забрани увозот, култивацијата и користењето на организми за биолошка заштита на растенија, доколку не се исполнети условите пропишани со овој Закон;
15. го забрани увозот, внатрешниот промет и производството на производите за здравје на растенијата;
16. нареди спроведување на мерки за корегирање на неправилностите и недостатоците според овој Закон, како и подзаконските акти донесени врз основа на истиот, во одреден временски рок;
17. нареди спроведување на неопходни превентивни мерки и активности против внесување, појава и ширење на штетни организми, за кои се овластени со закон и други подзаконски акти;
18. изрече мандатна казна на самото место во случаи пропишани со овој закон;
19. покрене постапка заради прекршување на одредбите на овој закон или да поднесе кривична пријава за сторено кривично дело и
20. нареди спроведување и на мерки во согласност со овој закон.

За работите од ставот 1 на овој член фитосанитарниот инспектор донесува решение.

Против решението на фитосанитарниот инспектор незадоволната странка може да поднесе жалба до министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство во рок од 15 дена од денот на приемот на решението. Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

Член 76

Услови за фитосанитарен инспектор

Фитосанитарен инспектор може да биде лице кое има најмалку високо образование во областа на земјоделските науки (растително производство) или од областа на шумарските науки .

Член 77

Документи за идентификација на фитосанитарниот инспектор

Фитосанитарниот инспектор мора да поседува документи за идентификација со кои се идентификува при вршењето на фитосанитарните инспекции.

Документи за идентификација се легитимација и амблем кои ги издава и одзема министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Формата и содржината на образецот на легитимацијата и амблемот од став 2 на овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Член 78

Државна фитосанитарна лабораторија

За извршување на специјализирани лабораториски тестови на растенија, растителни производи и други објекти и предмети во лабораторија, со цел дијагностицирање и детерминирање на штетни организми, биолошки тестирања, испитување на физичко-хемиските својства на средства за заштита на растенијата, анализа на активна материја, анализа на семенски и саден материјал се формира Државна фитосанитарна лабораторија во состав на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство со статус на биро.

Со Државната фитосанитарна лабораторија раководи директор кој го именува и разрешува Владата на Република Македонија по предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Х. НАДЗОР

Член 79 Надзор

Надзор на спроведување на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон врши Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Надзор над спроведување на јавните овластувања, определени со овој закон, врши Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство - Фитосанитарната управа.

Инспекциски надзор над спроведување на овој закон и извршување на мерките кои произлегуваат од овој закон врши Фитосанитарната управа.

Инспекцискиот надзор во Фитосанитарната управа го вршат фитосанитарни инспектори.

ЦИ. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 80 Прекршоци

Со парична казна во висина од 150.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

1. не го извести фитосанитарниот инспектор и/или Фитосанитарната управа без одложување, за сите нови или неочекувани појави на штетни организми вклучени во Листата И.А и Листата ИИ.А, од членот 7 став 2 точка 1 на овој закон (член 5 став 3);
2. веднаш не го извести фитосанитарниот инспектор и/или давателите на јавни услуги кои ја известуваат Фитосанитарната управа за сите нови или неочекувани појави на штетни организми вклучени во Листата И.А и Листата ИИ.А и не ги преземе мерките утврдени од страна на Фитосанитарната управа за спречување на ширењето на штетни организми и нивно сузбивање (член 6 став 2);
3. веднаш не ја извести Фитосанитарната управата за појава на штетните организми наведени во Листата И.А и Листата ИИ.А на територијата на Република Македонија или штетните организми

- наведени во Листата И.Б и Листата ИИ.Б во одредени заштитени зони или за појава на симптоми на растенија, растителни производи или други објекти и предмети и/или за сомневање за присуство на штетни организми наведени во листите И.А, ИИ.А, И.Б или ИИ.Б (член 9 став 1);
4. не ги штити растенијата, растителните производи или другите објекти и предмети и него спречува контактот со други растенија, растителни производи или други објекти и предмети на начин предвиден од Фитосанитарната управа (член 9 став 2);
  5. дава и објавува податоци за појава на новооткриени штетни организми од Листата И.А и Листата ИИ.А во Република Македонија без одобрение на Фитосанитарната управа (член 11 став 3);
  6. внесува или шири штетни организми спротивно на одредбите од членот 14 на овој закон;
  7. увезува или става во движење растенија, растителни производи и други објекти и предмети спротивно на одредбите од членот 15 на овој закон;
  8. увезува или пушта во движење штетни организми наведени во листите И.А, ИИ.А, И.Б и ИИ.Б и растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во листите ИИИ.А, ИИИ.В, ИВ.А и ИВ.В без да ги исполнува условите од членот 16 став 1 алинеи 1,2,3 и 4 на овој закон;
  9. увезува пратки за кои е задолжителна фитосанитарна инспекција преку места кои не се определени за места на влез во Република Македонија (член 23 став 1);
  10. увезува пратка од Листата В.В без фитосанитарен сертификат (член 24 ставови 3 и 4);
  11. не го извести фитосанитарниот инспектор за пристигнување на пратки кои се увезени или се претоварени за време на транспортот (член 29 став 1);
  12. не ги спроведе мерките наложени од страна на фитосанитарниот инспектор за пратките што се увезуваат (член 29 став 3);
  13. не ги спроведе мерките наложени од страна на фитосанитарниот инспектор за пратките што се наменети за извоз (член 35 став 3);
  14. пратката не е пакувана на начин кој обезбедува непостоење на ризик од ширење на штетни организми и ако пратката се разделува, комбинира со други пратки или ако се препакува на царинското подрачје на Република Македонија (член 36 став 2);
  15. пушти во движење растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата В.А И з пасош за растенијата прикачен на истите или на нивното пакување или на средството за транспорт како придружен документ (член 37 став 1);
  16. пушти во движење во или во рамки на заштитена зона растенија, растителни производи и други објекти и предмети наведени во Листата ВА ИИ без пасош за растенија, кој е валиеден за таа заштитена зона, прикачен на истите или на нивното

- пакување или на средството за транспорт како придружен документ (член 38 став 1);
17. некоја пратка е разделена или е составена од неколку различни одделни пратки кои веќе поседуваат пасош за растенија, а за новата пратка на регистрираниот производител, преработувач и дистрибутер не му е издадена замена на пасошот за растенија (член 46 став 1);
  18. увезената пратка од Листата В.А се движи во земјата без фитосанитарен сертификат во кој е назначено дека тој претставува замена за пасош за растенија (член 47 став 1);
  19. не ги врши обврските наведени во членот 48 став 1 алинеи 1, 2, 3, 4 и 5 на овој закон;
  20. не му овозможи на фитосанитарниот инспектор пристап до растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети во која било фаза од производството или преработката или на пазарот и не му овозможи вршење фитосанитарна инспекција вклучувајќи ја и проверката на документите (член 49 став 3);
  21. користи за целите на биолошката заштита на расенијата во заштитен простор и на отворено егзотични видови организми кои не се наведени во листата или ги увезува и користи без одобрение од Фитосанитарната управа (член 52 став 2);
  22. пушти во промет семенски материјал, саден материјал и материјал за размножување кои потекнуваат од посеви и насади на кои не е извршена задолжителна здравствена контрола и не е издадено уверение за статусот на здравствената состојба на посевите или насадите (член 84 став 4);
  23. пушти во промет саден материјал и материјал за размножување за кои на производителот, преработувачот или дистрибутерот не му е издаден сертификат (член 85 став 3) и
  24. не достави декларација до фитосанитарниот инспектор и пушти во движење без дозвола од Фитосанитарната управа саден материјал и материјал за размножување од повеќегодишни растенија кој би можел да содржи штетни организми од листите И.А и ИИ.А (член 86 ставови 2 и 3).

На правното лице, покрај паричната казна за прекршоците од став 1 на овој член ќе му се изрече и мерка на безбедност забрана за вршење на дејност во траење од 6 месеци до три години.

Одговорното лице во правното лице ќе се казни со парична казна во висина од 15.000 до 30.000 денари и ќе му се изрече мерка на безбедност забрана за вршење на професија, дејност или должност во траење од шест месеци до една година за прекршок од став 1 на овој член.

Физичко лице ќе се казни со парична казна во висина од 10.000 до 15.000 денари за прекршок од ставот 1 на овој член.

Член 81

Прекршоци

Со парична казна во висина од 50.000 до 150.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

1. не е внесено во регистарот на производители, преработувачи, увозници и дистрибутери на растенија, растителни производи и други објекти и предмети, а се занимава со производство, преработка, увоз или дистрибуција на растенија, растителни производи и други објекти и предмети од Листата В.А и Листата В.Б и производители на одредени растенија, растителни производи и други објекти и предмети кои не се назначени во Листата В.А и релевантните центри за собирање и испорака во областа на производството (член 19 ставови 1 и 2);
2. лицето не ги врши обврските наведени во членот 21 став 1 алинеи 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8 на овој закон;
3. пушти во движење пратки наведени во Листата В.А кои с наменети за експериментални, научно-истражувачки, селекциони или развојни работи, без да ги подложи на фитосанитарна инспекција и без придружен пасош за растенија (член 37 став 2);
4. не обезбедува фитосанитарна инспекција на растенија, растителни производи и други објекти и предмети (член 40 ставови 1 и 2);
5. издава пасош за растенија без овластување од Фитосанитарната управа (член 41 став 2);
6. издава пасош за растенија за преостанатиот дел од растенијата, растителните производи и другите објекти и предмети, доколку постои сомневање дека истите се нападнати од штетни организми од листите И.А, И.Б, ИИ.А или ИИ.Б и доколку постои ризик од нивно ширење (член 45);
7. практа од Листата В.А која поседува фитосанитарен сертификат е поделена или се состои од неколку различни одделни пратки, а за новата пратка не му е издаден пасош на растенија (член 47 став 2);
8. не ги чува сите видови пасоши за растенија во согласност со пропишаните рокови (член 49 став 1);
9. внесува, култивира и користи автохтони видови организми заради биолошка заштита на растенијата во заштитен простор и на отворено без да ги исполнува условите во врска со стручните и техничките капацитети (член 51 став 2);
10. ги користи податоците спротивно на целите за коис е дадени или ако податоците неовластено ги менува или неовластено ги соопштува на други лица (член 54 став 4) и

11. не води евиденција, регисри и бази на податоци кои се поврзани со информатичкиот систем и ако истите не ги ажурира и чува (член 55 став 1).

На правното лице, покрај паричната казна за прекршоците од ставот 1 на овој член ќе му се изрече и мерка на безбедност забрана за вршење на дејност во траење од шест до 18 месеца.

Одговорното лице во правното лице ќе се казни со парична казна во висина од 5.000 до 15.000 денари и ќе му се изрече мерка на безбедност забрана за вршење на професија, дејност или должност во траење од шест до девет месеца за прекршок од ставот 1 на овој член.

Физичко лице ќе се казни со парична казна во висина од 3.000 до 10.000 денари за прекршок од ставот 1 на овој член.

Член 82 Казни на самото место)

Со парична казна во висина од 30.000 денари ќе се казни на самото место правно лице за дејствијата од членот 80 став 1 точки 1,2,3,12,13,14,15,16 и 20 и членот 81 став 1 точки 3,5,8 и 11 на овој закон.

Физичкото лице ќе се казни на самото место со парична казна во висина од 3.000 денари за дејствијата од став 1 на овој член.

ЏИИ. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 83 Фитосанитарна управа и извршување на задачи

Управата за заштита на растенијата со денот навлегување во сила на овој закон продолжува да работи како Фитосанитарна управа.

Вработените, опремата, инвентарот и другите работи, архивата, документацијата, средствата за работа и други средства од Управата за заштита на растенијата, се преземаат во Фитосанитарната управа.

Член 84 Уверение за здравствената состојба на посеви или насади)

Се до почнување на примена на одредбите на членовите 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 57, членот 74 точки 7 и 11 и членот 75 став 1 точки 9, 10 и 12 од овој закон, кои се однесуваат на пасоши за растенија, над посевиите за производство на семенски материјал, саден материјал и материјал за размножување ќе се врши здравствена контрола во текот на нивниот вегетациски период и ќе се издава уверение за статусот на здравствената состојба на посевиите и насадите според постојните прописи.

До 01 јануари 2009 година, задолжителната здравствена контрола и издавањето уверенија за статусот на здравствената состојба на посевиите и насадите ќе се врши од страна на овластените организации во согласност со постојните прописи.

Доколку во текот на задолжителната здравствена контрола на посевиите или насадите според став 2 од овој член бидат пронајдени штетни организми од Листата И.А и Листата ИИ.А, фитосанитарниот инспектор наредува спроведување на мерки за нивно сузбивање и истребување.

Во случаи кога задолжителната здравствена контрола на посевиите или насадите не е спроведена и не е издадено уверение за статусот на здравствената состојба на посевиите или насадите, во тој случај семенскиот материјал, садниот материјал и материјалот за размножување кој потекнуваат од овие посеви и насади производителот, преработувачот или дистрибутерот, не смее да ги пушти во промет.

Во случај кога одредбите од овој член не се исполнети, фитосанитарниот инспектор го забранува прометот.

Член 85

Сертификат за статусот на здравствената состојба на домашен пазар

Се до отпочнување со примена на одредбите од овој закон поврзани со пасоши за растенија, фитосанитарниот инспектор издава сертификат за статусот на здравствената состојба на прегледани пратки со саден материјал и материјал за размножување кои се транспортирани во Република Македонија.

Сертификатот од став 1 на овој член ќе биде издаден, доколку материјалот за садење или материјалот за размножување биле подложени на фитосанитарна инспекција пред нивното напуштање од насадите и објектите во кои истите биле произведени, преработени

или пакувани и се докажало дека се ослободени од штетни организми наведени во Листата И.А и Листата ИИ.А над дозволениот процент.

Прометот со материјалот за садење и материјалот за размножување за кои на производителот, преработувачот или дистрибутерот не му е издаден сертификат според став 2 од овој член, се забранува.

Во случај кога одредбите од овој член не се исполнети, забрана за промет издава фитосанитарниот инспектор.

Член 86

Мониторинг на статусот на здравствената состојба на увезен материјал за садење на повеќегодишни растенија

До денот на пристапување на Република Македонија во Европската Унија, статусот на здравствената состојба на увезен материјал за садење и материјал за размножување од повеќегодишни растенија кој би можел да содржи штетни организми од Листата И.А и Листата ИИ.А чие присуство не може да биде утврдено при фитосанитарна инспекција при увоз, мора да бидат набљудувани на местото на крајниот корисник.

Увозникот на материјал за садење и материјалот за размножување од став 1 на овој член мора да поднесе до фитосанитарниот инспектор, во времето на увоз, декларација со пропишаните податоци за крајниот корисник.

При мониторингот на статусот на здравствената состојба на местото на крајниот корисник, материјалот за садење и материјалот за размножување од став 1 на овој член не може да биде пуштен во движење без дозвола од Фитосанитарната управа.

Статусот на здравствената состојба на увезен материјал за садење и материјал за размножување според став 1 на овој член ќе биде под мониторинг во текот на неговиот вегетационен циклус од страна на фитосанитарниот инспектор.

Член 87

Временски рок за издавање на нови подзаконски акти

Поблиските прописи предвидени со овој закон ќе се донесат најдоцна во рок од три години по влегување во сила на овој закон,

освен прописите врз основа на член 20, 21 и 22 кои ќе бидат донесени во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Листите од членовите 7 и 8 на овој закон ќе се објават во "Службен весник" на Република Македонија најдоцна во рок од три месеци по влегувањето во сила на овој закон.

Член 88

Прописи кои ќе се применуваат се до донесување на новите

До донесувањето на поблиските прописи врз основа на овој закон ќе се применуваат постојните прописи.

Член 89

Прописи кои ќе престанат да се применуваат или повеќе нема да бидат важечки

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат одредбите од Законот за заштита на растенијата ("Службен весник" на РМ бр.25/98 и 6/2000) освен одредбите од Законот кои се однесуваат на средствата за заштита на растенијата, земјоделските посеви за производство на семе, шумските насади за производство на шумско семе, објектите за производство на саден материјал за повеќегодишни земјоделски и шумски растенија и прометот на семе и саден материјал.

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи членот 7 став 1 точка 2 од Законот за земјоделска инспекција ("Службен весник" на РМ бр. 38/2004).

Член 90

Примена на одделни одредби од Законот

Одредбите од членовите 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 57, членот 74 и точки 7 и 12 од членот 75 став 1 точки 9, 10 и 12 на овој закон, кои се однесуваат на издавањето пасоши за растенија и одредбите од членовите 13, 14, 15, 25 и 38 на овој закон, кои се

однесуваат на формирање на заштитена зона и движењето во неа, ќе отпочнат да се применуваат од 01 јануари 2007 година.

Член 91
Влегување во сила на Законот

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".